

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану. 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

Заневська І.В.

*аспірантка кафедри безпеки та правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний університет*

ІННОВАЦІЙНІ МЕДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Одним із важливих напрямів реалізації інноваційної політики в Україні є впровадження наукових розробок, які містять нові й удосконалені методи профілактики, лікування та реабілітації. Нововведення у медичній галузі, як правило, пов'язані з правом інтелектуальної власності, що покликане забезпечити їх захист при застосуванні у медичній практиці та передбачити справедливий розподіл винагороди за їх використання.

Останнім часом підвищилась роль інноваційних процесів у розвинених країнах світу. В Україні також відчуваються певні тенденції в долученні економіки держави до світових інноваційних процесів. Саме за допомогою інновацій є можливість покращити стан багатьох сфер народного господарства. Проте, основою розвитку економіки будь-якої держави є людина. Тому однією із пріоритетних галузей, де інноваційні процеси повинні бути негайно застосованими, є медична сфера.

Питання правової охорони, порядку створення, захисту та особливостей застосування інноваційних медичних технологій в Україні регулюються Конституцією України від 28.06.1996 р., Цивільним кодексом України від 16.01.2003 р., Господарським кодексом України від

16.01.2003 р., Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р., Законом України «Про лікарські засоби» від 04.04.1996 р., Законом України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р., Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 р., Законом України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993 р., Законом України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993 р., Порядком укладення, виконання, зміни та припинення договорів керованого доступу, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2021 р., іншими нормативно-правовими актами. Узгодження національного законодавства з положеннями міжнародно-правових актів сприяло реформаторським перетворенням в галузі медицини та наблизили національну нормативно-правову базу в сфері інтелектуальної власності до стандартів країн Європейського Співтовариства.

Як зазначають О. М. Попович, С. П. Кошова: «Основними об'єктами інтелектуальної власності є об'єкти авторського права (наукові праці; конструкторсько-технологічна документація на медичні прилади та інструменти; звіти про доклінічні і клінічні обстеження лікарських засобів і медичних виробів; графічні матеріали; аудіовізуальні демонстрації; фотографічні твори і слайд-фільми, що ілюструють сучасні медичні технології) та об'єкти патентного права (медичні винаходи, до яких відносяться пристрої для лікування та діагностики; лікарські засоби; штами мікроорганізмів, що застосовуються для діагностики захворювання або лікування; біотехнологічні винаходи тощо)» [1].

Термін «медичні технології» сьогодні входить у повсякденний обіг. Він відображає нововведення у створенні цілого комплексу: «технічного приладу як засобу прижиттєвої візуалізації, методології отримання первинної інформації, програмного продукту для оброблення первинної

інформації зі змогою застосування перевірених алгоритмів і певних аналітичних підходів для аналізу одержаних даних» [2, 142].

Сутність «інновацій» полягає у створенні нового або вдосконаленні існуючого об'єкту - результату інтелектуальної діяльності, з метою реалізації досягнень науково-технічного прогресу. Саме критерій ефективної діагностики та лікування із застосуванням сучасних інноваційних медичних технологій має стати основним у підвищенні конкурентоспроможності лікувального закладу на ринку надання медичних послуг України. Капіталовкладення у інноваційні медичні технології повернуться сторицею, а саме можливістю скорочення часу діагностики та ефективного лікування пацієнтів, зростанням ефективності лікування тощо. Отже, щоб діагностика і процес лікування були ефективними потрібно створити чи застосувати вже існуючі інноваційні медичні технології.

Зокрема, найпоширенішими об'єктами винаходів у сфері медицини є «продукт (пристрій, речовина) чи процес (спосіб): пристрої для лікування та діагностики; лікарські засоби; штами мікроорганізмів, що застосовуються для діагностики захворювання або лікування; біотехнологічні винаходи тощо» [1].

Винаходи в медичній сфері мають особливості, що проявляються в їх промисловій придатності та можливості добросовісного застосування тільки після перевірки, зокрема медико-біологічних чи клінічних досліджень. «Особливість медичних винаходів полягає в тому, що вони мають власний видовий поділ, який зумовлений сферою застосування (спосіб лікування, діагностики тощо); повинні здійснюватися медико-біологічні або клінічні дослідження (випробування); відповідати етичним вимогам». [3].

Патентування інноваційних медичних технологій надає виняткові права винахідникам, що дозволяє їм забороняти іншим особам до

використання їх винаходів та отримувати дохід від власної інноваційної діяльності. Патент на винахід видається на 20 років від дати подання заявки, патент на корисну модель - 10 років від дати внесення заявки до Укрпатенту.

Варто зазначити, що за роки незалежності значний внесок у розробку і впровадження медичних інновацій зробили приватні науково-медичні підприємства. Важливість цих розробок полягає в тому, що вони успішно доводять свою ефективність і пройшли випробування на інноваційність. На жаль, ми маємо лише поодинокі приклади застосування інновацій у державній медицині. Тому поява інноваційних медичних технологій вимагає перегляду застарілих моделей патогенезу хвороб, відкидання консервативних поглядів та запровадження у практичну діяльність нових ідей та підходів до діагностики та лікування.

Тому при сприянні з боку держави інноваційні технології мають значний шанс у сфері їх комерціалізації як на рівні макроекономічної моделі нашої держави, атак і з виходом на світовий ринок. Проте, для цього потрібно «створювати державні інноваційні центри та центри підтримки підприємництва, які б працювали за принципом оплати за результатом, тобто не за право участі в проекті, а за кінцевий результат отриманого прибутку. Крім того, необхідно повністю змінити суспільну думку щодо нехтування правом інтелектуальної власності, необхідно формувати інноваційну культуру та на державному рівні готувати фахівців в галузі інноваційних технологій» [4].

Таким чином, реформування сфери охорони здоров'я передбачає застосування інноваційних медичних технологій в Україні, що пов'язано із правовою охороною, створенням та використанням об'єктів інтелектуальної власності. Варто зазначити, що комерціалізація наукових проектів в Україні дозволить розвитку інноваційних процесів, за умов, що держава захищатиме інтереси авторів та винахідників, власників

медичних інтелектуальних технологій. В результаті розробники отримають справедливу оплату за свою діяльність та будуть створювати наступні нові продукти, держава матиме позитивний баланс на макроекономічному рівні та прибуток для наступних інвестицій і подальшого розвитку, медичні заклади набудуть сучасних ефективних технологій, що в кінцевому результаті забезпечить якість і доказовість надання сучасних медичних послуг.

Список використаних джерел

1. Попович О. М., Кошова С. П. Інтелектуальна власність у медичній практиці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 13-14. С. 117-124 URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7531&i=17>

2. Лазоришинець В. В. Питання підвищення ефективності інноваційної та винахідницької діяльності й розвитку трансферу медичних технологій у сфері охорони здоров'я України. *Укр. мед. часоп.* 2014. № 4. С. 142-145.

3. Теремецький В. І., Матвійчук А. В., Музичук О. М., Щербаковський М.Г., Одерій О. В. Особливості правової охорони медичних винаходів: сучасність і перспективи. *Патологія*. Том 16, № 3(47), вересень - грудень 2019 р. URL: <http://pat.zsmu.edu.ua/article/download/188972/189449/422248>

4. Інновації в медичних технологіях. (2021р.) URL: <http://angio-veritas.com/innovatsiji/innovatsii-v-medytsyni/innovatsiji-v-medychnyh-tehnolohiyah/>